

Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland

De inclusieve samenleving vraagt om een solide en solidair fundament: verzet de bakens en leg stevige ankers

Aanleiding

Eind oktober is het regeerakkoord "Bruggen slaan" gepresenteerd. Met de aangekondigde ratificatie van het VN-Verdrag kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het dichterbij brengen van een inclusieve samenleving. Tegelijkertijd hebben wij kennisgenomen van de voorgenomen hervormingen en bezuinigingen in het Regeerakkoord op de terreinen van de zorg en in het sociale domein. Deze hervormingen gaan gepaard met forse bezuinigingen die de mogelijkheden van het laten slagen van de voorgestelde transitie onder druk zetten. De voorgestelde transities uit het regeerakkoord kennen een hoog technisch gehalte. Wij constateren dat in het Regeerakkoord geen verbinding wordt gelegd tussen het versoberen van voorzieningen en het realiseren van een samenleving die mensen in staat stelt om daaraan deel te kunnen nemen. Alleen met een duidelijke visie op de inclusieve samenleving, het voeren van eigen regie, kwaliteit van leven en maatschappelijke participatie, kan de ingezette transitie slagen. Door zo de bakens te verzetten krijgt de ambitie voor een inclusieve samenleving handen en voeten.

Analyse

De systemen waarop de Nederlandse samenleving gebouwd is lijken het eind van hun levenscyclus te hebben bereikt. Het zorgstelsel heeft zijn organisatorische en budgettaire grenzen bereikt. Daarbij sluit de samenleving mensen met zogenaamde beperkingen op heel veel terreinen uit, van jong af aan. De oplossingen uit het huidige dure zorg- en ondersteuningssysteem leiden niet altijd tot een verbetering van participatiemogelijkheden en zelfredzaamheid. Sterker nog het zorgsysteem creëert vaak afhankelijkheid en wordt alleen maar duurder zolang de samenleving niet inclusief is

Nu worden er zeer ingrijpende maatregelen genomen om de verzorgingsstaat fundamenteel om te bouwen tot een participatie-samenleving. De oplossingen worden nu zeer eenzijdig bij de burger gelegd. Mensen moeten met hun sociale netwerken daar waar mogelijk zelfredzaam zijn. Zij gaan de dubbele prijs betalen, omdat de samenleving nog niet is ingericht op participatie.

De oplossing is dat eerst geïnvesteerd moet worden in het toegankelijk maken van de samenleving. Een gestructureerde inzet van ervaringsdeskundigheid is daarbij onontbeerlijk. Een samenleving die niet inclusief is doet zichzelf en zijn burgers tekort. Als mensen gelijke kansen voor participatie hebben, kan de afhankelijkheidsrelatie tot het huidige traditionele systeem van voorzieningen daarmee worden doorbroken. Essentiële voorwaarde is dat het tempo waarin de afhankelijkheidsrelatie en de voorzieningen kunnen worden afgebouwd parallel loopt met de opbouw van de toegankelijke samenleving, mogelijkheden voor gelijke deelname en eigen regie.

12-0275

-2-

Bakens en ankers in de transitie

Om een inclusieve samenleving te bereiken gelden de volgende vier bakens uit het VN-Verdrag als toetssteen:

- participatie (op gelijke voet);
- toegankelijkheid (bereikbaar, betreedbaar, bruikbaar);
- zelfstandigheid;
- kwaliteit van bestaan.

Om hier inhoud aan te geven moeten de volgende ankers wettelijk worden geregeld, zodat iedere burger een goede rechtspositie krijgt.

1. Versneld opbouwen van een inclusieve samenleving

De centrale gedachte van het VN-Verdrag is dat de beperking niet in de persoon met een handicap zit, maar juist in de (lokale) samenleving. Daarbij moeten mensen in staat gesteld worden om zelf slagkracht te ontwikkelen en zelf (daar waar mogelijk) verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor hun eigen leven. Door aan de voorkant te investeren in toegang, sociale netwerken en inclusie, worden besparingen gerealiseerd in dure maatwerk oplossingen aan de achterkant en kunnen onnodige eigen bijdragen worden voorkomen. Dit vraagt een integrale aanpak bij de landelijke overheid maar ook op andere niveaus. Leg de ambitie voor een inclusieve samenleving ook op lokaal niveau vast in een agenda voor inclusie. De agenda 22-methode biedt hiervoor houvast.

2. Vergroten mogelijkheden eigen regie

Mensen moeten zelf de regierol op hun eigen leven behouden, ook als er passende voorzieningen of ondersteuning nodig is om mee te kunnen doen in de samenleving. Stel mensen in staat om zelf hun leven te organiseren en in te richten. Dit past in de gedachte van 1 plan, 1 gezin, 1 regisseur, namelijk de burger zelf. Hierbij hebben overheid en professionals een ondersteunende en faciliterende rol, zodat burgers zelf regie kunnen voeren.

3. Maatwerk en ondersteuning op basis van het compensatiebeginsel

Het compensatiebeginsel biedt de wettelijke basis voor rechtszekerheid en maatwerk in voorzieningen, zoals dat nu al in de Wmo verankerd is. Het compensatiebeginsel moet voor het gehele sociale domein (inclusief zorg en ondersteuning) een algemeen verbindend uitgangspunt worden. Het doel is dat mensen gelijkwaardig en zo zelfstandig mogelijk deel kunnen nemen aan de samenleving. Participatie kan niet slagen als het beroep op het netwerk (mantelzorg) leidt tot nieuwe afhankelijkheid en overbelasting van dat netwerk. Daarom blijven specifieke voorzieningen nodig voor de kwaliteit van leven en participatie.

4. Transparante indicatiestelling

De problemen en mogelijke oplossingen moeten onafhankelijk, transparant en toetsbaar in beeld worden gebracht op basis van de ICF-systematiek. Dit is een samenspel tussen cliënt en professional waarbij de cliënt de mogelijkheid van beroep heeft.

12-0275

-3-

5. Integrale aanpak

Breng effectief en eenvoudig samenhang aan tussen de AWBZ, ZVW, Wmo, jeugdzorg, onderwijs, wonen, mobiliteit en de nieuwe participatiewet (opvolger Wwv). Maak gebruik van het compensatiebeginsel uit bestaande wetgeving en verbreed dit. Investeer in inclusief onderwijs, door samen naar school te gaan wordt van jongs af aan gebouwd aan een inclusieve samenleving.

6. Veranker het recht op PGB

Er wordt een groot beroep gedaan op de zelfredzaamheid en eigen kracht. Dan moeten de mensen om wie het draait zelf regie kunnen voeren. Het persoonsgebonden of het persoonsvolgend budget horen hierbij. Dit recht moet stevig verankerd worden in de wet en verbreed worden tot een integraal participatiebudget.

7. Wet cliëntenparticipatie.

Door de decentralisatie naar gemeenten is het belang van lokale krachtige belangenbehartiging, inspraak en medezeggenschap essentieel. De huidige wetgeving voorziet daar onvoldoende in. In een Wet Cliëntenparticipatie kan dit uniform geregeld worden op alle beleidsterreinen. Maak de inzet van ervaringsdeskundigheid op alle niveaus mogelijk.

8. Onafhankelijke cliëntondersteuning

Cliënten moeten zelfstandig een beroep kunnen doen op onafhankelijke cliëntondersteuning die los staat van de belangen van gemeenten en aanbieders.

Decentraliseer met beleid in tempo en volgorde

Het tempo van decentralisatie kan via bovenstaande ankers verbonden worden aan de opbouw van de inclusieve samenleving. Zonder een goede inrichting van inclusief beleid op decentraal niveau en versterking van de burgerpositie kan de transitie niet slagen. Ook een adequaat budget voor zorg, ondersteuning en participatie zal nodig zijn. Inclusief lokaal beleid dient (anticiperend op de ratificering van het VN-verdrag) hiertoe integraal onderdeel te worden van de decentralisaties. De landelijke overheid dient hier voorwaarden en handvaten voor te creëren. Begin in 2013 met het opzetten van een aantal integrale regelarme pilots in gemeentes. Ga hierbij uit van de eigen kracht en eigen regie van mensen. Toets deze pilots op alle levensterreinen op participatie, toegankelijkheid, zelfstandigheid en kwaliteit van bestaan.

Kern AWBZ

Voor mensen met langdurende intensieve beperkingen moet een kern AWBZ blijven. Vanuit deze denklijn is een harde verdeling op basis van de ZZP systematiek in zorgfuncties en klassen niet toereikend. Met de voorgestelde scheiding op basis van de ZZP 5-plus worden groepen gemist. Er zijn doelgroepen met een ZZP 3 en 4 (met name binnen de VG, NAH en bij samenloop van beperkingen) waarbij sprake is van langdurige intensieve zorg. De mogelijkheden en de wensen voor extramuralisatie van bestaande en toekomstige groepen dienen individueel getoetst te worden op basis van de ICF.

12-0275

-4-

Uitgangspunt moet de beperking van een persoon zijn, waarbij vervolgens gekeken wordt op welke wijze en waar de oplossing gerealiseerd kan worden, passend bij de wens en behoefte van de cliënt. De financiering volgt altijd de cliënt en niet andersom. In het Regeerakkoord staat dat het verzekerd recht een voorziening wordt. Om dit goed te regelen moeten de onafhankelijke indicatiestelling, het compensatiebeginsel en het recht op een PGB stevig in de AWBZ en ZVW worden ingebouwd. Hiervoor gelden dezelfde ankers als voor het transitietraject.

Houd oog voor effecten van beleid voor mensen

De voorstellen uit het regeerakkoord hebben voor de huidige cliënten en toekomstige cliënten ingrijpende gevolgen. Hierbij is inkomen een cruciale factor. Naast de effecten van nieuw beleid zal ook de inkomenspositie goed in beeld moeten zijn.

Iedereen heeft recht op een goede levensstandaard. Het inkomen moet voldoende zijn om van te leven en te kunnen participeren. Een evenwichtige koopkrachtontwikkeling is een randvoorwaarde om aan dit recht een goede invulling te geven.

Met een inkomenspositie op basis van een zak- en kleedgeld norm is dit niet mogelijk. Voor de nieuwe inkomensmaatwerkregeling voor chronisch zieken en mensen met een handicap moet een landelijk kader worden ontwikkeld. Dit om rechtsongelijkheid en grote verschillen tussen gemeentes tegen te gaan.

Er moet een goede monitor komen hoe het staat met de kwaliteit van leven en participatie van mensen. Transparantie en onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten staat hierbij centraal. In het kader van haar systeemverantwoordelijkheid dient de landelijke overheid deze randvoorwaarden wettelijk te waarborgen.